

Lapin Kansa 10.12.2006

Päätökset tosiasioiden pohjalta

Heikki J. Hyvärisen vastine 5.12.2006 on oivallinen esimerkki siitä mitä seuraa kun kantaväestöön kohdistuvia poliittisia päätöksiä yritetään perustella kliseillä ja poliittisilla iskulauseilla. Hänen kirjoituksensa poliittisuus näkyy esimerkiksi siinä, että menneisyydestä on pyritty löytämään vain yhtä saamelaisryhmää, pääosin ulkomailta Suomeen siirtolaisina muuttaneita porolappalaisia edustava näkökulma. Tällainen valikoivuus synnyttää väistämättä tietoteoreettisia ongelmia, koska kysymys on valikoitujen käsitteiden siirtämisestä menneeseen.

Hyvärisen kirjoitus kuuluu siten sarjaan "Suomen valtiojohdon ja poliittisten päättäjien taivutteluyrityksiin saada aikaan sellainen poliittinen ratkaisu, että entisten Lapinkylien maat voitaisiin siirtää saamelaisiksi määriteltyjen ihmisten hallintaan."

Tarkennan sen mitä olen aikaisemmin tuonut esille totuuskomission tarpeellisuudesta. Totuuskomissiossa tulisi tavoitella sellaista totuutta, jonka perusteella saataisiin selville se miten on päädytty siihen, että alkuperäisasukkaista -lappalaisista - polveutuvasta väestöstä tehtiin syrjitty ryhmä. Komissiolta odottaisin ehdotonta ja lopullista totuutta, joka voitaisiin tarvittaessa esittää jopa oikeudenkäynneissä, valahtoisen todistajalausunnon tapaan.

Oikeusistuimen totuus Ylä-Lapin maanomistus perustuu olemassa olevaan lakiin ja totuuden on kestettävä lain edessä, tämä koskee yhtäläillä myös Hyvärisen esittämiä faktoja. Ylä-Lapissa historian tutkimuksella ei ole tuomioistuinkäsittelyyn velvoittavaa todistustaakkaa, vaan se voi esittää totuutena myös todennäköisyyksiä. Niiden argumenttien kestävyyttä joudutaan taas viime kädessä arvioimaan tiedeyhteisössä. Tuomioistuin ei voi näin menetellä koska tuomio johtaa aina konkreettisiin seuraamuksiin.

Kannantotot Ylä-Lapin maanomistuksesta sisältävät runsaasti vääriä historian tulkintoja saamelaisuudesta ja lappalaisuudesta. Onneksi kuitenkin viimeistä sanaa ei ole sanottu Ylä-Lapin maanomistus kiistasta ja siihen johtaneesta kehityksestä. Tässä mielessä eduskunnan perustuslakivaliokunnan aikaisemmat kannanotot ja puheenjohtaja Kimmo Sasin kommentit ovat rohkaisevia. Ominaista tällaisille kommentteissa esiin nostetuille "totuuksille" on se, että ne ovat alituisten muutospainoiden alaisuudessa ja uudelleen arvioimisen kohteena. Eri suunnista tulevien taivutteluyritysten vuoksi poliittisten päätöksentekijän on oltava nyt lujana, jotta hän kykene erottamaan kantaväestön aidon ja todellisen edun eikä pelkästään vain Hyvärisen edustaman ryhmän edun.

Oulun ja Lapin yliopistojen uusimmat tutkimukset edustavat juuri tällaista eri suunnista alkuperäisasutukseen kohdistettua valaistusta. Ne antavat myös tarpeellista tuntumaa käytettävissä olevan tiedon luotettavuudesta, sekä niistä riskeistä, joihin päätöksenteon yhteydessä on varauduttava. Totuuskomissio

voi siten parhaalla mahdollisella tavalla palvella oikeudenmukaisen ratkaisun löytämistä Ylä-Lapin kiistaan.

Jouni Kitti
Entinen saamelaispoliitikko